

13. PIELIKUMS.

REKOMENDĀCIJAS AINAVU NOVĒRTĒJUMAM

Rekomendācijas tiek sniegtas ainavu plānošanas vadlīniju izstrādei, šajā gadījumā – lokālplānojumu izstrādes ietvaros.

Ainavu novērtējums lokālplānojuma ietvaros ir izstrādājamas situācijās, kurās ir paredzētas pārmaiņas ainavās, kas var izpausties kā izmaiņas telpas funkciju ietekmēs, iespaidot iedzīvotāju dzīvesveida izvēles iespējas un unīkdienu dzīvēstelpu (uzturēšanos, pārvietošanos, labsajūtu). Ainavu izpēte lokālplānojuma ietvaros nozīmē (1) ainavu vērtību, (2) pārmaiņu mēroga un ietekmes, (3) atbilstības ainavas veidošanas mērķiem (AVM) izvērtējumu. Jebkuras pārmaiņas ainavā, kas uzlabo un attīsta ainavu telpai definētos AVM virzienā ir principā atbalstāmas. Tomēr nav iespējams sniegt gatavas un jau pirms-argumentētas pilnvaras novērtēt potenciālo pārmaiņu situāciju ainavu telpām saistībā ar ainavas pārveides ierobežojumiem vai aizliegumiem. Svarīgi ir katru potenciālo pārmaiņu situāciju izvērtēt atsevišķi dažādos attīstības kontekstos, piemēram, saistībā ar Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam. Vienlīdz būtiski ir ainavas pārmaiņu procesā iesaistīt visas ieinteresētās puses atbilstoši ainavu telpas lietojuma funkcijai un tās nozīmei Rīgas pilsētā.

1. Ainavu telpu novērtējums lokālplānojuma ietvaros ir veicams obligāti, ja pārmaiņas ainavā ietekmēs:

- vietas būtisko – galveno funkciju maiņu,
- vietas veidola, silueta (t.sk., mikrorajonu iekšpagalmu) maiņu,
- publiskās ārtelpas,
- Rīgas vērtību ainavu telpas.

Iespējamās situācijas vadlīniju izmantošanai:

I - Vadlīnijas ainavu novērtējumam saistībā ar ainavas potenciālo pārveidi (jaunu elementu ienešanu ainavā, ainavas formas pārveidi, jaunu būtisko telpas funkciju ieviešanu)

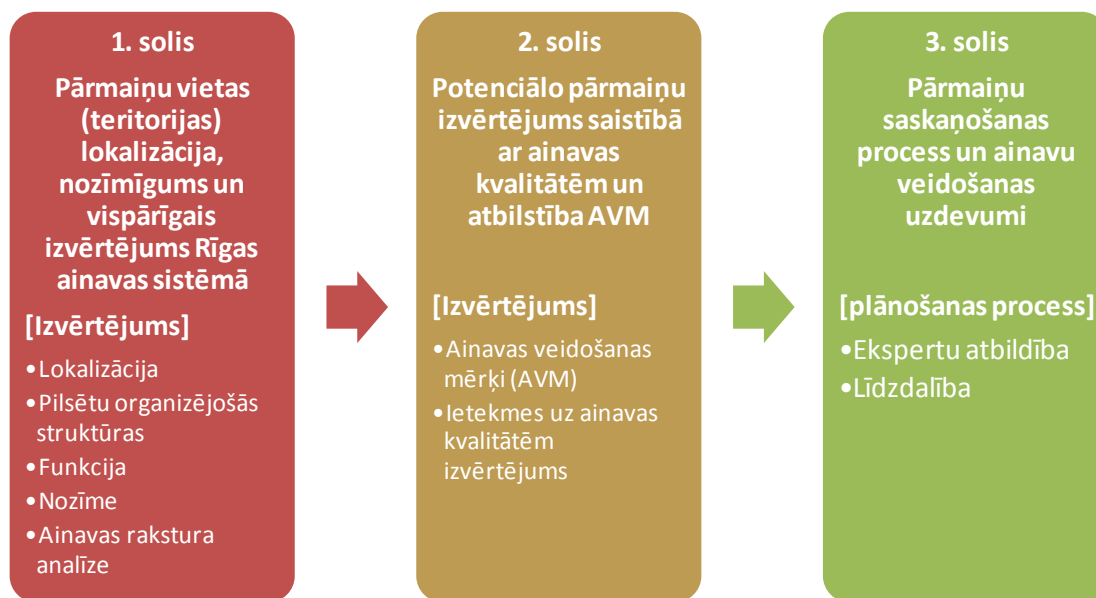
II - Vadlīnijas ainavu novērtējumam saistībā ar pilnīgu ainavas telpas funkciju (teritorijas izmantošanas) maiņu

III - Vadlīnijas vispārīgam ainavu novērtējumam (mērķis uzlabot/daudzveidot/attīstīt ainavas kvalitātes) un ainavas veidošanas uzdevumu izstrādei

2. Ainavu telpu novērtējumu tematiskā plānojuma ietvaros (pro-aktīvi) ir vēlams veikt visās (1) Rīgas ainavu vērtību telpās un (2) telpās, kurās nav skaidras funkcijas (pagaidu stāvoklis) un kurās būtu veidojamas jaunas ainavas.

Šī pētījuma ietvaros mēs piedāvājam rekomendācijas vadlīnijām ainavu novērtējumam teritorijās, kurās ir iespējamas būtiskas ainavas rakstura pārmaiņas.

I - VADLĪNIJAS AINAVU NOVĒRTĒJUMAM SAISTĪBĀ AR AINAVAS POTENCIĀLO PĀRVEIDI

1. solis | Pārmaiņu vietas (teritorijas) lokalizācija, nozīmīgums un vispārīgais izvērtējums Rīgas ainavas sistēmā

Lokalizācija. Noteikt potenciālās pārmaiņu ietekmes apkārtnu/tuvieņu ietvaros (viena vai vairākas ainavu telpas). Tas iezīmē ainavas izpētes teritoriju lokālplānojuma ietvaros.

Galvenās pilsētu veidojošās struktūras. Noteikt, vai pārmaiņas ir saistāmas ar pilsētu veidojošo struktūru dažādības izmaiņām ainavu telpās. Noteikt, vai pārmaiņas ir saistāmas ar pašu lineāro pilsētu veidojošo struktūru vai to ainavu telpu un tuvieņu ainavu telpu tiešas saskarsmes areāliem. Atbilstošā – lokālā mērogā izvērtējamas pārmaiņu ietekmes. Ja tās ir veidojošo struktūru (aktivitāšu) telpas, tad ainavas novērtējums ir veicams šīs telpas un pieguļošo telpu saskarsmes areāla ietvaros.

Funkcija. Apzināt pārmaiņu ietekmi uz ainavas esošo funkciju: vai tās funkcijas stiprinās, daudzveidos, izmainīs. Pārmaiņu ietekme uz ainavas funkcionalitāti ir atbalstāma, ja tās stiprina to (skat. 2.4. tab. „Kritēriji (uzdevumi) sociāli funkcionālo ainavas telpu attīstībai”). Ietekme uz ainavas funkcionalitāti ir jāizvērtē katrā situācijā atsevišķi, jo tas var ietekmēt kvalitatīvu dzīvesvidi gan ietekmējamā telpā, gan tās tuvumā. Ir izvērtējams, cik lielā mērā mainīsies telpas funkcija iecerēto ainavas pārmaiņu rezultātā, kādi būs ieguvumi/zaudējumi.

Nozīme. Iesaistīto interešu pušu atbildība. Būtiski izvērtēt sabiedrības un ekspertu iesaistes attiecības. Ja ir plānotas lielas pārmaiņas ikdienas un apkaimes nozīmes ainavu telpās, ir jānodrošina iedzīvotāju līdzdalība šo izmaiņu plānošanā. Pilsētas un nacionālas nozīmes ainavu telpās ir jāpieaicina eksperti un

jebkurām darbībām ir jābūt saskaņotām ar uz ainavas telpu attiecināmiem normatīviem dokumentiem.

Ainavas rakstura analīze. Ainavas vispārīgs novērtējums, kur saskaņā ar 4.1. tabulu („Tuvieņu datu bāzes struktūra”) un attiecinot to uz konkrēto situāciju, tiek veikts ainavas rakstura novērtējums ar mērķi apzināt ainavas telpas vērtības un problēmsituācijas. Vēlams izmantot gan ekspertu, gan vietējo iedzīvotāju vērtējumus.

2. solis | Potenciālo pārmaiņu izvērtējums saistībā ar ainavas kvalitātēm un atbilstība AVM

AVM. Ainavu telpas AVM analīze. Ja tādas nav izstrādātas tematiskā plānojuma ietvaros, nepieciešams piesaistīt ekspertus AVM noteikšanai (AVM ir cieši saistīts ar ainavu telpas un funkcijām, vērtībām un pilsētu organizējošo struktūru nozīmi). **Pārmaiņas ainavā ir atbalstāmas, ja tās veicina prioritāro ainavas veidošanas mērķu sasniegšanu** (skat. 5.3.3. sadaļu „Ainavu veidošanas mērķu un uzdevumu izstrādes principi”).

Ietekmes uz ainavas kvalitātēm izvērtējums. Ja iecerētās pārmaiņas nav pretrunā ar ainavas veidošanas mērķiem, ir izvērtējama pārmaiņu ietekme uz konkrēto ainavu, izmantojot ainavas kvalitāšu (raksturiezīmju) analīzi.

Ainavas kvalitātes jeb raksturiezīmes lokālplānojuma ietvaros ir izvērtējamas vismaz piecās tematiskās grupās: kultūrvēsturiskās, ekoloģiskās, vizuālās, ekonomiskās, sociālās, kultūras (skat. 5.5 tab. „Ainavu telpu raksturiezīmju grupas un to iespējamās izpausmes pilsētāinavā”). Katrā konkrētā ainavas telpā un pārmaiņu situācijā ir izvērtējami raksturiezīmju zaudējumi un ieguvumi. Par prioritārām raksturiezīmēm ir jāuzskata tās, kas ir saistītas ar ainavu telpas 1. un 2. pakāpes AVM (skat. 5.3.3. sadaļu „Ainavu veidošanas mērķu un uzdevumu izstrādes principi”). Ir izstrādājamas rekomendācijas (ainavu veidošanas uzdevumu (AVU) formā) raksturiezīmju attīstīšanai un daudzveidošanai saskaņā ar ainavu veidošanas mērķiem, potenciālo pārmaiņu kontekstu un sabiedrības un ekspertu iesaistes attiecībām un atbildību, izmantojot subsidiaritātes principu (3. solis).

3. solis | Pārmaiņu saskaņošanas process un ainavas veidošanas uzdevumi (AVU)

Ekspertu atbildība. Ainavu telpās, kuras ir pilsētas vai nacionālas nozīmes, AVU ir veidojami saskaņā ar dažādiem pastāvošiem normatīviem attiecībā uz ainavas telpu, tos, saskaņā ar telpas funkcionalitāti, izvirza nozaru ekspertu grupa sadarbojoties ar deleģētu iedzīvotāju pārstāvniecību. Pašvaldība un eksperti var noteikt, kuru AVU izpilde ir deleģējama ainavas pārmaiņas iniciatoriem, kuri pašvaldībai un/vai vietējiem iedzīvotājiem.

Līdzdalība. Ikdienas un apkāmes nozīmes ainavu telpām AVU noteikšanā ir jāiesaista vietējie iedzīvotāji, sabiedrības grupu deleģētie pārstāvji, pašvaldība un eksperti, atkarībā no ainavas telpas funkcionalitātes rakstura (skat. 5.3.3. sadaļu „Ainavu veidošanas mērķu un uzdevumu izstrādes principi”). Pašvaldība, eksperti un sabiedrības grupu deleģētie pārstāvji var noteikt, kuru AVU izpilde ir deleģējama ainavas pārmaiņas iniciatoriem, kuri pašvaldībai un/vai vietējiem iedzīvotājiem.